

Ernst Jansz:

‘Ouder worden?
Het ene
moment ben ik
verdrietig
over wat ik
kwijtraak en het
andere moment
gelukkig
om wat ik win’

‘Bijna zestig’. Ex-*Doe Maar*-idool, Ernst Jansz (58), zegt het regelmatig tegen zichzelf om aan het idee te wennen. Het jongetje in hem is nog steeds op zoek naar zijn ware identiteit, naar moederliefde en naar gemoedsrust. Over die zoektocht maakte hij *Molenbeekstraat*, boek én cd.

Wordt u nog wel eens ‘vieze vuile poepchinees’ genoemd?

(Lacht hard): “Nee, nooit meer. Dat is één keer gebeurd. Ik begreep wel dat ik uitgescholden werd, maar had nog niet in de gaten dat ik Indisch was en wat dat inhield. Het werd natuurlijk door een jongetje gezegd en het illustreerde hoe dom jongetjes waren. Schelden vond ik minderwaardig, ik deed dat zelf nooit. Ik hield ook niet van machogedrag. Als ik dat nu zie bij jongetjes vind ik dat nog steeds dom.”

Dat heeft u er bij uw elfjarige zoon ook meteen uitgeslagen?

“Vreemd genoeg gedraagt hij zich een beetje zoals ik toen. Ik vind het een erg leuk jongetje, daar hoef ik niets aan te doen. Maar mocht hij toch dat machogedrag gaan vertonen, dan moet ik mijn ideeën bijstellen. Het is wel zo dat de jongetjes die ik toen dom vond - die meisjes pestten en de beste of de sterkste wilden zijn - later leuke mannen zijn geworden.”

Bij *Doe Maar* was u zelf ‘de beste’.

Trok u toen een lange neus naar die jongens?

“In de klas was ik erg populair, ik werd nooit gepest. Ik ging gewoon mijn eigen gang en trok me weinig van anderen aan. *Doe Maar* was geen revanche.”

Waarom voelde u zich bij meisjes meer op uw gemak?

“Ik kon me veel beter in hun leef- en denkwereld verplaatsen dan in die van jongens. Ik ben een enorme romanticus en vond het heerlijk om over de liefde en tudingetjes te praten.”

Was het moeilijk om bij *Doe Maar* zelf geen machogedrag te gaan vertonen?

“Het is nooit in me opgekomen. *Doe Maar* was wél de aanleiding voor veel meisjes om me leuk te

vinden en daar heb ik natuurlijk nooit moeite mee gehad.”

U heeft na de *Doe Maar*-jaren veel mooie liedjes en boeken geschreven. Toch heeft iedereen het altijd maar over toen. Vindt u dat jammer?

“Het is niet altijd even leuk, maar ik vind dat wel begrijpelijk. Ik heb er zelf voor gekozen om minder in de schijnwerpers te staan.”

Wat beschouwt u als uw artistieke hoogtepunt?

“Met mijn eerste bands *CCC Inc* en de *Slumberlandband* heb ik ontzettend veel plezier gehad in het schrijven van liedjes.

Het begin van *Doe Maar*, toen Henny Vrienten er nog niet bij zat, was ook zo’n creatieve periode. Ik ging in het Nederlands schrijven, dat was een onontgonnen gebied. Toen Henny erbij kwam was het ook geweldig. Hij kwam met honderden ideeën.”

En toen kwam het succes.

“Dat was geen creatief hoogtepunt, de erkenning was op z’n hoogtepunt.”

U zei eens: ‘Ik zou zonder *Doe Maar* ongetwijfeld een ander mens zijn geworden.’

Wat voor één?

“Dat is moeilijk. Ik heb veel geleerd, bijvoorbeeld dat succes erg betrekkelijk is. Het is toch een droom van iedereen: rijk en beroemd worden. Ik heb de keerzijde gezien en dat is een voordeel. Ik weet wat ik niet meer wil. Niet meer zo in de belangstelling staan, dingen zó groot doen. Ik houd van klein, intiem, persoonlijk. Ik ben de waarde gaan inzien van familie, vrienden en gezin. En van mensen bij wie ik mezelf kon zijn. Daarvoor dacht ik er eigenlijk niet bij na. Het opheffen van *Doe Maar* was een noodoplossing. Onze bewegingsvrijheid werd door het succes kleiner en kleiner, het was echt benauwend. Ik was zo opgelucht nadat we die beslissing hadden genomen. *Doe Maar* was een last geworden.”

Hoe kwam u uit die periode?

“Ik had een enorme behoefte aan privacy en rust en ben een beetje een kluzenaar geworden. Ben veel gaan schrijven ook. Het publiek liet ons los en daardoor kregen we steeds meer vrijheid. Tegelijkertijd moet je zelf wennen om daarmee om te gaan. Als je opeens niet meer door iedereen wordt herkend en gevierd, krijg je last van ontwenningverschijnselen.”

Wist u nog wie u was?

“Ik denk het niet. Mijn foto stond in al die blaadjes, mijn hoofd was op tv. In Indonesië kwam ik mensen tegen die niet op de foto wilden omdat daarmee een stukje van hun ziel zou verdwijnen, dat kwam dan op die foto. Ik heb wel eens gedacht: dat is waar. Je hangt in de kamers van duizenden meisjes. Ze hebben allemaal dát beeld van jou. En dat stralen ze ook uit. Dan ga je denken dat je zo bent.”

U ging na het opheffen van *Doe Maar* in 1984 op zoek naar uw roots in Indonesië, het geboorteland van uw vader. Had dat ook te maken met die zoektocht naar wie u was?

“Dat zou kunnen. Al had ik voor *Doe Maar* wel het liedje *Rumah Saja* geschreven, op dat moment speelde dat dus al een rol. Ik was ergens naar op zoek, maar het was nog niet zo duidelijk. Toen *Doe Maar* voorbij was, ben ik daarmee aan de slag gegaan.”

En het antwoord kwam onlangs, nadat u uw moeder had weggebracht naar een verzorgingstehuis en u alleen in haar huis, uw geboortehuis, zat?

“Ik zat daar in die lege kamer op een stoel en opeens realiseerde ik me wat ik eigenlijk nooit had geweten. Mijn hele leven ben ik op zoek geweest, maar waar? Na *Doe Maar* ben ik op zoek gegaan naar een land waar ik mij thuis zou voelen – een soort eiland

in de verte. Ik dacht dat het in Indonesië lag, maar voelde me daar helemaal niet zo thuis. En bedacht me: in Nederland ben ik thuis, daar ligt het niet aan. Uiteindelijk in *De Molenbeekstraat* realiseerde ik me dat ik misschien wel op zoek was naar een moederfiguur, die ik toch heb gemist, omdat ik zo gefocust was op het geluk van mijn vader. Ik ben met haar niet zorgvuldig omgesprongen als kind. Iets wat mij natuurlijk niet kwalijk te nemen valt.”

Want u had als kind de zware taak om uw vader gelukkig te maken.

“Ik was enorm verantwoordelijk voor zijn wel en wee. Hij had in het verzet gezeten en was opgepakt. Kwam in een dodencel terecht, vervolgens in het concentratiekamp Amersfoort. Als je de verhalen hoort, is hij daar toch nog krachtig uitgekomen. Vol energie om zijn nieuwe doel te verwezenlijken: de onafhankelijkheid van zijn moederland Indonesië. Maar door allerlei verwickelingen heeft hij een baantje moeten zoeken om zijn gezin te kunnen onderhouden en heeft hij de politiek achter zich gelaten. En zijn idealen waarschijnlijk ook. Nadat hij zijn passie niet meer kwijt kon, manifesteerde zich bij hem steeds meer een concentratiekampsyndroom. Als jongetje voelde ik dat mijn vader behoefte had aan verzorging en ik heb me toen daarin gespecialiseerd. Ten koste van mijn moeder.”

Behoort u tot de tweede generatie oorlogsslachtoffers?

“Eigenlijk wel, ja. Ik denk dat alle mensen van wie de ouders de verschrikkingen van een oorlog hebben meegemaakt, daar op een bepaalde manier slachtoffer van zijn. En dan heb ik dat nog in zeer beperkte vorm. Als ik denk aan de oorlogen die nu worden gevoerd en de ellende die men moet doorstaan - dat levert enorme trauma’s op. Die werken generaties lang door. Kinderen die in een oorlogssituatie zijn opgegroeid, begeven zich ook heel makkelijk in een nieuwe oorlog. Omdat ze niet anders weten.”

Hoe voorkomt u als vader dat uw kinderen er ook weer last van hebben?

“Het is aan mij om die cirkel te doorbreken. Daarom kom ik met dit soort boeken, om het van me af te schrijven. De bevestiging die mijn vader zocht bij zijn kinderen, die herken ik. En daarom kan ik zeggen: ‘ho, stop!’ Als je overzicht hebt, kun je dat patroon doorbreken. Mijn opdracht is mijn kinderen te vrijwaren van mijn trauma’s.” ▷

‘Als kind voelde ik me verantwoordelijk voor het geluk van mijn vader’

‘Ik zoek mijn moeder regelmatig op. Ik zing liedjes voor haar en dan herkent ze me weer’

Uw vader overleed toen u zeventien was. Hoe zou hij hebben gereageerd als hij u in die Doe Maar-periode zou hebben gezien?

“Hij zou er vreselijk veel moeite mee hebben gehad dat ik stopte met studeren en als langharige hippie in een commune ging wonen. Wij zouden een strijd hebben geleverd. Een harde. Maar uiteindelijk zou hij erg trots zijn geweest. De tragiek was dat ik voor zijn dood net lekker begon te puberen. Ik werd opstandig, ontdekte een eigen leven op de middelbare school met vriendjes en vriendinnetjes op wie ik verliefd werd. Ik was dolgelukkig, maar liet mijn vader links liggen. En dat kon eigenlijk niet, want ik moest hem verzorgen. Daar heeft hij het erg moeilijk mee gehad. Na zijn dood kreeg ik enorme schuldgevoelens. Ik dacht: ik heb het niet goed gedaan, heb niet opgelet. Dat is heel zwaar voor een kind. Ik heb daar lang mee rondgelopen.”

Vlak voor zijn dood werd duidelijk dat uw zus een andere vader had; uw vader had uw moeder losgelaten toen zij verliefd werd op een ander, omdat hij zich niet in staat achtte haar gelukkig te maken. Daarna zijn ze toch weer bij elkaar gekomen. Is dat het toppunt van liefde?

“Zelf heb ik daar nooit zo over nagedacht, maar het idee dat je iemand die verliefd is op een ander uit liefde zo kunt loslaten, is wel iets wat ik mijn hele leven als idee bij me heb gedragen. Ik geloof daarin; dat door de pijn en het verdriet heen de onbaatzuchtige liefde schijnt. Mooi dat je dat nu zo zegt.”

Was u losgeslagen nadat hij was overleden of heeft u in uw achterhoofd altijd z'n stem gehoord?

“Ik heb altijd geprobeerd te leven naar zijn normen en waarden, die ook de mijne waren geworden.”

Wat voelde u toen u uw moeder had weggebracht naar het verzorgingstehuis?

“Het was verschrikkelijk. Ik vond niet dat ik op zo'n manier over haar leven kon beslissen. Oké, ze was behoorlijk dement en kon niet meer voor zichzelf zorgen. Ze werd een gevaar voor haar omgeving,

verdwaalde in de buurt en kwam midden in de nacht gillend bij de buurvrouw aan. Maar dat gaf mij nog niet het recht haar uit dat huis te halen. Al zag ik ook wel in dat er geen andere weg was. Ik heb eraan gedacht haar op te nemen in mijn huis, maar de enige plek waar zij gelukkig was, was haar eigen huis. Daar wist ze alles te vinden. De periodes dat ze hier was om te logeren werden steeds korter; na een dag wilde ze weer naar huis, op het laatst al na vijf minuten. Ze had hier nooit kunnen aarden.”

Kunt u het eigenlijk nog wel goedmaken met haar nu ze zo dement is?

“Ik heb haar het laatste hoofdstuk van mijn boek verteld, waarin ik schrijf over hoe ik haar weer ontdekte als moeder en over de intieme momenten die ik als kind met haar heb gehad. Ik weet zeker dat ze dat tot zich heeft genomen. Alles wat ik leer en ervaar, straalt uit naar mijn kinderen, maar ook terug naar mijn ouders, ook al zijn ze misschien niet meer in staat dat bewust tot zich te nemen. Het gaat steeds slechter met haar, de laatste keer dat ik haar belde, drong wat ik zei niet meer echt tot haar door. Ik zoek haar nog regelmatig op, maar dat is meer voor mijn eigen gemoedsrust. Ik zing liedjes voor haar en dan herkent ze me weer.”

Is oud worden, zoals zij nu, uw angstbeeld?

“Best wel. Die mensen in haar tehuis zijn allemaal eilandjes op zichzelf. Ik wil best gek en dement worden, maar dan wel in een omgeving waarin ik me een beetje vertrouwd voel.”

Hoe ervaart u het zelf: ouder worden?

“Het ene moment ben ik verdrietig over wat ik kwijtraak en het andere moment gelukkig om wat ik win. Dat schommelt.”

Vindt u zestig worden eng?

“Ik wen eraan door steeds te zeggen: ‘Ik ben bijna zestig.’ Het is moeilijk te bevatten dat het jongetje dat zo levendig in mij aanwezig is, die leeftijd nadert.”

Heeft u dan nog steeds geen afscheid genomen van uw jeugd?

“Ik weet het nog niet zo zeker. De dood van mijn vader was een traumatische ervaring. Mijn jeugd was in één keer afgelopen. Ik kwam in een soort vacuüm terecht, want ik had altijd maar mijn vader een plezier gedaan. Ik speelde piano voor hem, haalde goede cijfers voor hem, hield van vogels voor hem. Ineens wist ik niet meer wat ik zelf leuk vond, daar heb ik jaren over gedaan.”

Wie bent u dan?

“Dat wordt steeds duidelijker en dat is heel prettig. Ik heb ontdekt dat ik als klein jongetje een heel levendig, ondernemend ventje was. Ik stapte overal op af en maakte in de zandbak met iedereen contact. En als iets me niet beviel, sloeg ik er meteen op. Naarmate ik ouder werd, werd ik steeds ernstiger en serieuzer. En meer in mezelf gekeerd. Ik heb periodes gehad dat ik sociaal incapabel was en geen contact kon maken met mensen. Ik wilde wel communiceren, maar de woorden kwamen gewoon niet uit mijn mond. Nu ik ouder word, kom ik weer steeds dichterbij dat onbevangen kind te staan. En dus bij degene die ik ben. Dat is heel aangenaam. Maar er zijn nog steeds dingen waaraan ik flink moet werken. Ik kan nog steeds zo teleurgesteld zijn in dingen en mensen en snel geraakt zijn. Daar moet een patroon in zitten en dat wil ik ontdekken. Ik wil gewoon lekker leven en genieten. Zo ver ben ik nog niet, hoor. Maar ik ben redelijk op weg.”

Zit het niet in uw aard om te blijven zoeken?

“Ach, dat weet ik niet. Ik heb een vermoeden dat de oplossing in *De Molenbeekstraat* lag, maar dat wil niet zeggen dat ik van mijn problemen af ben. Misschien dat mensen die heel lang zoeken, verslaafd raken aan het zoeken. Dat zou kunnen. Maar het is niet iets waar ik me bij ga neerleggen. Uiteindelijk wil ik niet meer zoeken, uiteindelijk wil ik gevonden hebben.” ✨